

2026-04-27

Infoklass: 1

Diarienummer:
KFM 1993-2026Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L2@regeringskansliet.se

Bodelning och betänketid – en effektivare process (SOU 2025:121)

(Ju2026/00190)

Kronofogdemyndigheten (Kronofogden) yttrar sig endast över de förslag i betänkandet som rör myndighetens verksamhet. Avseende förslaget att vissa beslut av bodelningsförrättare ska kunna verkställas och utredningens överväganden kring betalningsanmärkningar vill Kronofogden framföra följande.

1 Avsnitt 13, Vissa beslut av bodelningsförrättare ska kunna verkställas; särskilt avsnitt 13.7.2, 13.7.5 och 13.7.6

Kronofogden vill understryka vikten av att besluten måste innehålla en tydligt formulerad förpliktelse för att vara verkställbara (jfr 1 kap. 1 § UB), vilket även framhålls i betänkandet och författningsförslagen.

Kronofogden delar vidare utredningens bedömning att förpliktelser som kan följa med ett villkorat bodelningsbeslut kan vara svåra att verkställa. För att undvika sådana svårigheter föreslår utredningen att en bodelningsförrättare inte ska formulera sitt bodelningsbeslut som en verkställbar förpliktelse i dessa fall (se förslaget till 17 kap 24 § andra stycket äktenskapsbalken, till vilken det hänvisas i författningskommentaren till den föreslagna 3 kap. 19 a § UB). I fråga om bodelningsavtal föreslås att avtal där förpliktelsen är villkorad inte ska fastställas av bodelningsförrättaren och således inte komma att utgöra en exekutionstitel (se förslaget till 17 kap. 22 § äktenskapsbalken).

Det finns inte något generellt hinder mot verkställighet av förpliktelser som kräver en motprestation i utsökningsbalken (jfr NJA 1991 s. 51). Enligt

Kronofogden kan de föreslagna tilläggen i 3 kapitlet UB, jämte bestämmelsen i 1 kap. 1 § UB, uppfattas så att Kronofogden vid verkställighetsprövningen endast ska kontrollera att någon av de i 3 kap. 1 § 9 UB angivna besluten ligger till grund för begäran och att beslutet är formulerat som en förpliktelse. I fråga om bodelningsförrättares bodelningsbeslut ska kontroll även ske av att föreskrifterna om skriftlighet och undertecknande är uppfyllda. Kronofogden uppfattar dock avsikten med förslaget så att Kronofogden ska vägra verkställighet i den eventuella situationen att ett bodelningsbeslut eller ett fastställt bodelningsavtal skulle innehålla en förpliktelse som, trots den föreslagna regleringen i äktenskapsbalken, är villkorad på något sätt. Om det är rätt uppfattat hade det varit önskvärt att detta förtydligades och att frågan om vilket utrymme Kronofogden har att säkerställa att sådana beslut inte godtas som verkställbara exekutionstitlar närmare berördes i det fortsatta arbetet.

En med ovan sammanhängande fråga är den om vilka möjligheter parterna har att utverka en exekutionstitel när ett bodelningsbeslut eller fastställt bodelningsavtal inte kan verkställas.

Så som Kronofogden uppfattar förslaget ska det alltså finnas dels bodelningsbeslut som är formulerade som en ovillkorad förpliktelse och utgör exekutionstitlar, dels bodelningsbeslut som inte utgör exekutionstitlar på grund av att förutsättningarna för detta inte förelegat, exempelvis när en prestation är beroende av villkor. Därutöver finns den i betänkandet nämnda risken för att bodelningsbeslut inte formuleras på det sätt som är avsett, men också att bodelningsavtal fastställs i strid med de regler som nu föreslås; dvs. att de saknar en förpliktelse eller innehåller en villkorad sådan. Fråga uppkommer därmed om beslutens rättskraft i olika situationer och när ett bodelningsbeslut eller ett fastställt bodelningsavtal ska anses utgöra hinder mot att väcka en fullgörelsetalan eller ansöka om betalningsföreläggande eller handräckning.

I betänkandet konstateras i fråga om bodelningsbeslut att om ett sådant beslut efter en eventuell lagändring skulle sakna en förpliktelse – trots att förutsättningar funnits för det – ska det inte medföra att bodelningen är ogiltig. Vidare anges att vid vägrad verkställighet i ett sådant fall kan den berättigade parten vara tvingad att utverka en exekutionstitel med bodelningshandlingen som grund på motsvarande sätt som sker idag. Beroende av omständigheterna i det enskilda fallet kan det även gå att använda sig av klander, extraordinära rättsmedel eller en analog tillämpning av rättegångsbalkens regler om rättelse och komplettering. (Se s. 374 i betänkandet.)

Det framgår alltså inte tydligt av betänkandet under vilka omständigheter förekomsten av ett bodelningsbeslut – eller ett fastställt bodelningsavtal – är tänkt att utgöra hinder mot att ta upp en ansökan i betalningsföreläggandeprocessen. Detta gäller särskilt för det fall sådana beslut skulle komma att formuleras på ett annat sätt än vad som följer av de föreslagna reglerna i äktenskapsbalken. Det råder ingen fullständig överensstämmelse mellan frågan om rättskraft som processhinder och frågan om en exekutionstitel är verkställbar eller inte. Kronofogden hanterar idag exempelvis krav som grundar sig på direkt verkställbara debiteringslängder¹ så att dessa krav aldrig tas upp inom betalningsföreläggandeprocessen (jfr RH 76:80); detta oavsett om de vid en verkställighetsprövning bedöms vara verkställbara eller inte. Sökanden är således vid vägrad verkställighet i stället hänvisad till att klandra föreningsbeslutet, begära rättelse eller utverka ett nytt föreningsbeslut. Skulle vidare exempelvis ett utslag sakna en tillräckligt tydlig förpliktelse och verkställighet vägras med hänsyn till detta, kan inte sökanden på nytt ansöka om betalningsföreläggande eller handräckning i samma sak med mindre än att det tidigare utslaget först ändrats eller undanröjts. Oklarheter i hur frågan ska hanteras kan förväntas leda till tillämpningssvårigheter inom den summariska processen och ytterst ser Kronofogden en risk för att flera exekutionstitlar kan komma att utverkas avseende samma sak. Kronofogden anser att det finns skäl att i det fortsatta arbetet överväga och klargöra frågan ytterligare.

2 Avsnitt 13.7.7 Överväganden kring risken för betalningsanmärkningar

Kronofogden noterar att det i avsnittet anges att när ett verkställighetsärende har startat hos Kronofogden avvaktar myndigheten med att avisera kreditupplysningsföretagen om den aktuella skulden samt att det för privatpersoner dröjer cirka två veckor. En hänvisning görs här till 7 a § kreditupplysningslagen (1973:1173). Det bör uppmärksammas att den bestämmelsen endast reglerar kreditupplysningar i allmänna mål om verkställighet. Vilka uppgifter om betalningsförsummelser (betalningsanmärkningar) som en kreditupplysning om en fysisk person som inte är näringsidkare i andra fall får innehålla regleras i 7 § samma lag. En

¹ Se 3 kap. 1 § p. 7 och 20 § tredje stycket UB samt 46 § andra stycket lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

ansökan om verkställighet där en bodelningsförrättares beslut om bodelning, förskott av bodelningslott eller ett fastställt bodelningsavtal åberopas som exekutionstitel skulle komma att handläggas som ett enskilt mål hos Kronofogden. Beträffande enskilda mål lämnas uppgift om skuldsaldo till kreditupplysningsföretagen en gång i veckan (jfr 34 kap. 1 § OSL).

Kronofogden noterar även att ett utslag i ett mål om betalningsföreläggande och handräckning leder till betalningsanmärkning. Om förslagen i betänkandet genomförs kommer en berättigad make som utgångspunkt inte längre behöva utverka en dom eller ett utslag för att få verkställighet, vilket enligt Kronofogdens bedömning borde minska risken för betalningsanmärkningar. I övrigt innebär förslagen ingen förändring i fråga om risken för betalningsanmärkning.

3 Avsnitt 19.4.8 Verkställighet av bodelningsförrättarens beslut (Konsekvenser)

Kronofogden delar utredningens bedömning att förslagen kommer att ha endast en begränsad påverkan på Kronofogdens verksamhet samt att minskningen av antalet ansökningar om betalningsföreläggande och handräckning kostnadsmässigt kommer att gå jämnt ut med den förväntade ökningen av antalet mål om verkställighet. Förslagen kommer att medföra behov av mindre justeringar i it-stöd, uppdatering av handböcker samt informations- och utbildningsinsatser. Kostnaderna för detta ryms inom befintliga ramar.

Det här beslutet har fattats av rikskronofogde Fredrik Rosengren. Verksjurist Johanna Helevirta har föredragit ärendet. I den slutliga handläggningen har även biträdande rikskronofogde och tf. rättschef Cecilia Hegethorn Mogensen, verksamhetsdirektör verkställighet Mats Bengtsson, verksamhetsdirektör krav och betalning Tomas Höglund, verksamhetsdirektör överskuldsättning Kristin Alm, utvecklingsdirektör Daniel Jonsson, verksamhetsstödsdirektör Marie Olausson och IT-direktör Annika Steffner deltagit.

Beslutet har godkänts digitalt och saknar därför underskrift.